

БОГ В СЪДЕБНАТА ЗАЛА

(деветата заповед)

[от Радостин Марчев](#)

Това е част от серия проповеди върху Десетте заповеди наречена “Призив, който променя” проповядвана във Втора евангелска баптистка църква –Варна, Февруари-Май 2011. Запазил съм разговорния стил на текста, който пускам с минимални промени

Изход 20:16 *Не свидетелствай лъжливо против ближния си.*

Деветата заповед е пряко свързана с функционирането на съдебната система и с възможността на хората да получат правосъдие.

Ако изкривяваме истината чрез лъжа ние никога не можем да имаме ясна картина за нещата и не можем да постъпваме справедливо. Ето защо в известен смисъл лъжата е дори по-лоша от кражбата. Този, който краде отнема материални неща. Този, който лъже подкопава възможността да се постъпва справедливо.

Нека преди да кажем нещо повече за начина, по който действа съдебната система в нашата страна. Поне на теория тя е независима от правителството и се подчинява само на законите. Законовата уредба на РБ казва следното:

Председателят на Върховния касационен съд, председателят на Върховния административен съд и главният прокурор се назначават и освобождават от президента на републиката по предложение на Висшия съдебен съвет за срок от седем години без право на повторно избиране. Президентът не може да откаже назначаването или освобождаването при повторно направено предложение.

Това означава, че президентът само назначава, а не избира магистратите. Освен това срокът на техния мандат не съвпада с управлението на правителството, така че никоя партия да не може да им влияе и да не са зависими от нея.

По-конкретно лъжесвидетелството в българското законодателство е регулирано от

Чл. 291 от НК. (1) *Който като вещо лице пред съд или пред друг надлежен орган на властта устно или писмено съзнателно даде невярно заключение, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години и с лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност.*

(2) *Ако деянието по предходната алинея е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация с възможно допълнително лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност.*

Това, което Библията каза за лъжесвидетелството е доста подобно с тази разликата, че тя поставя много по-силно ударение върху моралната страна на въпроса.

Да не разнасяш лъжлив слух. Да не съдействаш на несправедния и да не свидетелстваш в полза на неправдата. Да не следваш множеството във вършенето на зло; нито да свидетелстваш в съдебно дело, като изкривяваш правосъдието, вземайки страната на тълпата (Изход 23:1-3)

Това означава, че свидетелството не трябва да се изкривява, така че да се харесаме на хората т.е. да им кажем това, което желаят да чуят, а не това, което е истината.

Да не изкривяваш правото на сиромасите в съдебните им дела (Изход 23:6)

Тук е застъпен принципът, че “Темида е сляпа” т.е. тя не прави разлика между хората – богати или бедни, влиятелни или обикновени всички имат еднакво право да получат правосъдие.

Да не приемаш подкупи, защото подкупите заслепяват зрящите и изкривяват думите на праведните (Изход 23:8)

На съвременен език ние наричаме това забрана за корупция и тя засяга както свидетелите така и съдиите.

Ако някой съгреша в това, че в качеството на свидетел в някое дело чуе, че го попитат под клетва дали е видял или знае за работата, а той не каже, тогава ще носи отговорност за беззаконието си (Левит 5:1)

Според текста свидетелят носи вина не само когато твърди неверни факти, за да zlepостави друг човек, а и когато премълчи нещо, което знае.

Когато тези условия не са изпълнени той трябва да бъде наказан.

Ако се повдигне несправеден свидетел против някого, за да свидетелства против него за беззаконие тогава и двамата, между които е спорът, да застанат пред Господа, пред свещениците и съдиите, които съдят в онова време; и съдиите да разследват подробно; ако свидетелят е лъжлив и свидетелства лъжливо против брат си, тогава да го накажете с това, което е намислил да направи на брат си; така да отмахваш злото отсред себе си. Защото другите, като чуят, ще се уплашат и няма да вършат занаят такова зло сред тебе (Второзаконие 19:16-20)

Може би всичко това ви звучи прекалено книжно и абстрактно. Но когато го принесем в живота изведнъж се оказва, че тези неща съвсем не са толкова далеч от нас. Нека да видим как тези принципи се прилагат на практика в нашата страна и какви са резултатите.

През 2008 година бюджетът на съдебната система е 413 милиона лева. Като процент от БВП това е повече от страни като Великобритания и Дания. В същото време доверието на българите към съдебната ни система е най-ниско за целия ЕС – 76% не се доверяват и едва 13% имат доверие. Според едно проучване индексът за корупцията в съдебната ни система е 4,5, като 5 е изключително корумпиран сектор. 10% от гражданите признават, че са плащали подкуп на длъжностни лица в съдебната система. Като вземем в предвид, че не всички граждани водят дела и не всички си признават, можем да заключим че процентът всъщност е доста по-висок.

Можем да направим нещата дори още по-близки до нас – през 2008 председателят на административния съд във Варна беше задържан с подкуп от 10 000 лв. и принуден да подаде оставка пред Висшия съдебен съвет.

Накрая тази година имахме едно знаково дело, което беше отразено в медиите – Маргините. Въпреки уверенията на прокуратурата, че разполагат с повече от достатъчно доказателства свидетелите без изключение не се явиха или промениха показанията си. Можем само да гадаем дали са били сплашени или им е било платено.

Когато съдебната система не работи това означава, че държавата е много сериозно болна и от това страдат обикновените хора.

Един от любимите ми пасажки в Библията (върху който никога не съм слушал някой да говори) е

Йоан 18:37-38: Затова Пилат каза (на Исус): Тогава Ти цар ли си? Исус отговори: Ти сам казваш, че съм цар. Аз затова се родих и затова дойдох на света, да свидетелствам за истината. Всеки, който е от истината, слуша Моя глас. Пилат Му каза: Що е истина?

Текста повдига въпроси за вярното свидетелство и за истината. На практика той показва сблъсък на вярното свидетелство с една корумпирана съдебна система. И когато Пилат задава своя въпрос “Какво е истина?” отговорът, който сам е готов да даде е: Каквото аз кажа. Защото в случая не говорим за силата на истината, а за истината на силата.

Никога няма да забравя едно дело, което моето семейство води преди няколко години. Предприятието, в което баща ми работеше години наред престана да изплаща заплати на работниците си. Чакахме с месеци, но пари нямаше. Накрая се принудихме да заведем дело за нарушение на трудовия договор. Чакахме решението цели две години, макар че казусът беше много лесен, а доказателствата неоспорими. След това съдията не постанови да му се изплатят лихви за забавянето, макар че законът изрично казва, че това трябва да се направи. Водихме ново дело, което отне още няколко години.

Именно за тази честност в правораздаването говори деветата заповед.

Какво можем да направим ние като християни изправени пред такава статистика? Няколко неща.

На първо място можем да се молим. Ние правим това всяка неделя и аз вярвам, че молитвата на християните има сила и че е наше задължение да се молим.

1 Тимотей 2:1-3 ни съветва: *И така, увещавам преди всичко да отправяте молби, молитви, прошения, благодарения за всички човеци, за царе и за всички, които са високопоставени, за да имаме тих и спокоен живот в пълно благочестие и сериозност. Това е добро и благоприятно пред Бога, нашия Спасител.*

Когато се молите за България, молете се специално за съдебната система. На хората, които са част от нея не им е никак лесно – образованието, което ти дава достъп до тази област е много трудно, заплатите не са толкова високи, колкото повечето хора си представят, а изкушенията са големи. Така че молете се за честни и справедливи хора, молете се за хора, които си разбират от работата и искат да я вършат добре.

Но освен да се молим, можем ли да направим нещо практично? Повечето от нас не са на позиции, от които могат да окажат директно влияние върху съдебната система. Има обаче някои неща, които можем да направим.

- Не давайте лъжливо свидетелство. Бъдете честни дори когато това не е изцяло във ваша полза.

- Не плащайте подкупи. Можем да сме сигурни, че докато се плащат те ще се искат.

- Ако се наложи пуснете жалба. Има специализирани звена, в които можете да подадете такива оплаквания ако има нужда. Не си пестете силите. Може и нищо да не стане, но ако откажете да се занимавате със сигурност няма да стане нищо.

Аз съм убеден, че България има нужда от гражданско общество, което да изисква отчет от своите управници. И аз вярвам, че ако обичаме нашата страна и нашият народ това е една роля, която трябва да се научим да играем подтиквани от християнската си съвест. И това са някои неща, които ние можем и трябва да направим не скрити в църква, а във в света и в обществото. Именно затова ние нарекохме посланието на десетте заповеди “Призив, който променя.”

Но освен за съдебната система деветата заповед по-общо говори за лъжата като цяло. Както обикновено времето няма да ни стигне да кажем всичко, което може и си заслужава да бъде казано затова аз ще се спра само на 5 неща.

1. Лъжата унищожават основата, на която изграждаме отношения помежду си. Едно проучване на *New York times* от 1996 показва, че 91% от хората редовно не казват истината, а 20% не могат да прекарат и един ден без съзнателна, преднамерена измама. Това означава, че всеки път когато някой ви каже нещо в умът ви трябва да светва червена лампичка дали говори истината.

Нещо повече това се влошава с всяко следващо поколение. Едно по-ново изследване от 2001 г. показва, че 79% от хората са склонни да вярват на своите дядовци и баби, 68% на родителите си и само 25% на своите връстници.

По-нататък, хората днес очакват публичните личности да лъжат. Ние не вярваме на нашите политици, съдии, адвокати, журналисти, счетоводители, понякога дори на лекарите си. Готовността да лъжеш е неписано, но важно изискване от трудовите характеристики за някои професии. Една от причините, поради която хората вече просто живеят заедно вместо да се женят е понеже не вярват на брачната клетва – тя лесно може да се престъпи и често се престъпва. Двама души казват един на друг: „Обещавам да те обичам и уважавам в добро и зло, в здраве и в болест докато смъртта ни раздели” и след това някой хубав ден единият от тях си взема шапката и съпругът или съпругата му и децата му никога повече не го виждат.

Всичко това води до въпроса: Как можем да очакваме близки приятелства, честни бизнес отношения, доверие в брака и разбирателство в семействата и в обществото когато не можем да вярваме един на друг? И отговорът е: не можем.

Един от най-острите съвременни проблеми, за който се говори много е отчуждението между хората и чувството за самота. Причината не е само големия стрес и бързия ритъм на живот, а и това, че ние сами унищожаваме основата, на която се изграждат близки отношения и след това се оплакваме, че няма такива отношения.

2. Какво трябва да бъде отношението ни към т.нар. бели лъжи? Ако някой от вас си задават този въпрос аз искам да добавя още един: Имат ли цвят лъжите? Ние можем да ги наричаме бели и черни и с всякакъв цвят между тези двата, но те си остават лъжи и няма да станат истини. И както току що казахме лъжата подкопава нашите отношения и прави живота ни заедно труден.

Ние прибягваме до „бели” лъжи, за да се измъкнем от неприятности, за да не ни се налага да даваме обяснения, за да ни е по-лесно. Мислим си, че те не вредят на никого. Но често те не ни правят живота по-лесен и се оказва, че вредят.

Една майка разказва как след като малкото ѝ дете я излъгало тя измислила интересно наказание предупредила го, че 2 седмици ще му казва смесено лъжи и истини. Отначало то не обърнало внимание на това. На следващият ден, когато го вземала от детска градина, майката му казала, че у дома го очаква любимото му ядене. Когато се прибрали и видяло, че е излъгано то се разплакало. Само за няколко дена детето разбрало последствията лъжата и си взело бележка.

Така че ако попитате какво трябва да е отношението ни към белите лъжи краткият отговор е: изцяло отрицателно.

Но подобен въпрос може да бъде зададен по един различен начин: Има ли случаи, в които лъжата е оправдана? И тук, макар че вероятно ще ви изненадам моят отговор би бил: Може би.

Нека да ви дам 2 примера, за да обясня защо мисля така – и двата истински.

По време на втората световна война християни в Германия са укривали евреи. Какво е трябвало да направят те ако полицията дойде в къщата им и попита укриват ли такива хора? Ако кажат не ще излъжат. Ако кажат да ще кажат истината, но ще подпишат смъртната присъда на хората, които са приели с обещанието да пазят.

- Второ, нека да се обърнем към Библията – времето когато евреите са роби в Египет.

Изход 1:15 и сл. *При това, египетският цар заръча на еврейските баби (= акушерки), (от които едната се именуваше Шифра, а другата Фуа), като им каза: Когато бабувате на евреите и видите, че раждат, ако родят син, убивайте го, но ако родят дъщеря, тогава нека живее. Но бабите се бояха от Бога, та не правеха каквото им заръча египетският цар, а оставяха живи мъжките деца. Тогава египетският цар повика бабите и им рече: Защо правите това та оставяте живи мъжките деца?*

Сега забележете отговорът на акушерките в ст. 19 *И бабите казаха на Фараона: Понеже евреите не са като египтянките; защото са пъргави и раждат преди да дойдат бабите при тях.*

Това, което тези акушерки на практика казват е: преди да дойдем децата са вече родени. Какво да правим, не можем да ги убием тайно и да кажем, че детето е умряло при раждането. Сега да се бием с майката и бащата ли?

Вижте ст. 20-21 *Затова Бог правеше добро на бабите. И понеже бабите се бояха от Бога, Той им направи домове.*

Аз разбирам, че този текст може да се разглежда по различни начини. Но Бог в крайна сметка приема тези жени за праведни и им прави добро.

Аз мисля (и това е само мое мнение), че може да има случаи, в които да излъжем би донесло по-малко зло отколкото да кажем истината. Може да не сте съгласни с това и аз няма да споря. Но ако сте съгласни искам да ви предупредя да бъдете много внимателни с неговото приложение. Има ли случаи, в които лъжата може да бъде оправдана? Може би има. Ние в подобни ситуации ли се намираме? Почти сигурно не. Ако има такива случаи те са крайни, случват се на много малък брой хора и много рядко. Това не означава, че целта оправдава средствата. Това са случаи, в които казването на истината би означавало да изопачим самата същност и цел, заради които тази заповед е дадена. Ние не можем и не трябва да използваме изключенията, за да оправдаваме лъжата в нашия живот. Ако сте изправени пред избора дали да станете съучастници в отнемането на невинен живот или да го предотвратите чрез лъжа (или пред някой друг много необичаен случай) обсъдете това с Бога и решавайте по съвест. В останалите случаи, с които се срещаме всеки ден – казвайте истината.

3. Не лъжете себе си. Много хора не разбират, че честността има две измерения. Ние не трябва да лъжем другите хора, но не трябва да лъжем и самите себе си. Някой ще каже как можем да лъжем себе си? Има много начини. Лъжем себе си когато извиняваме неправилните неща, което сме направили. Лъжем себе си когато не сме честни за истинските си мотиви. Лъжем себе си, когато не си признаваме лошото отношение към някой човек. Лъжем себе си когато обвиняваме другите и отказваме честно да изпитаме себе си и да видим дали и ние нямаме вина. Лъжем себе си когато не наричаме нещата с истинските им имена – когато започнем да казваме на клюката и злословието споделяне и на нежеланието си да помогнем липса на време и възможности. Това са неща, в които много хора и да, много християни се провалят. Нашият егоизъм лесно ни убеждава да си изработим двоен стандарт – един, който прилагаме за другите и друг, по-лек, който е за нас. Но така ние не сме честни.

Има една група качества, които са много важни за християнския живот, но за които ние почти никога не говорим – време прекарано тишина, опознаване на самия себе си, изпитване (на себе си). Ние трябва да се научим да говорим със самите себе си – не като лудите хора, които си говорят на глас, задават си въпроси и след това сами си отговарят, а като развием един навик за ретроспекция, като честно анализираме своите мисли, думи и действия. Личният ми опит показва, че пропускът да направим това почти винаги води до лъжа към нас самите

4. Не злоупотребявайте с истината. Това е още една област, в която много често съм виждал християните да грешат. Понякога ние се грижим единствено за това да кажем истината и смятаме, че сме изпълнили всичко, което може да се изисква от нас. Не е така. Има и други въпроси, които трябва да си зададем. Ако казвам истината казвам ли я по правилния начин и с правилното отношение? Сега ли е момента да я кажа? Не е ли по-добре да я премълча?

Ти може да си по-умен или по-способен от мен, но нужно ли е го казваш? Аз може да съм паднал и да съм се провалил много зле – ако съм си взел бележка нужно ли е постоянно да ми го припомняш или да го разказваш на другите? Всичко, което казваме трябва да е истина, но не всяка истина, която знаем трябва да бъде казана.

Понякога истината наранява хората. Има случаи, в които трябва да поемем този риск и да я кажем защото тя трябва да бъде казана. Но има и случаи, когато ние съзнателно използваме истината като оръжие срещу други хора, за да ги нараним – изтъкваме нашето превъзходство, показваме техните грешки, казваме на другите неща за тях, защото искаме да ги злепоставим. И понякога го правим точно с претенцията, че сме християни и се грижим за истината. Слагаме си една маска на праведност и скрити зад нея изливаме своето огорчение, злоба или нападателност. И когато някой ни каже, че това не е добро заемаме поза на учудени и засегнати. “Ама аз казвам истината; не може да премълчаваме тези неща; аз за негово добро го казах.” Виждал съм това да се случва много пъти и това е едно от най-грозните неща, които могат да се видят сред християните.

Моля ви не правете така. Апостол Павел ни казва да говорим истината, но да я говорим с любов. Никога не използвайте истината като оръжие, с което да нападате и наранявате другите защото по този начин страшно злоупотребяваме с нея.

5. Бог стои в основата на всяка истина. Справедливостта и истината в отношенията помежду ни и в обществото като цяло са отражение на Божия характер.

Може би сте виждали християнството като нещо остаряло и неактуално. Има много неща в неговата форма, които сигурно са такива – простете ни, това е наша вина. Но когато достигнем до неговата същност нещата започват да изглеждат по различен начин. И може би докато идвате неделя след неделя и слушате за десетте заповеди и за тяхното значение и приложение вие сте започнали да разбирате, че те говорят точно за проблемите, с които се бори нашето съвременно общество и с които се борим самите ние. Но може би сте забелязали и нещо друго. Да видим актуалността на Божиите заповеди все още е много далеч от решението на проблемите, пред които сме изправени. Ние можем да признаваме ценността на човешкия живот и след това да се избиваме за петрол. Можем да измисляме красиви брачни клетви и да регистрираме

растяща статистика на разводите. Можем да се стремим да създадем независима съдебна система и да се изправим пред една реалност на корупция и несправедливост.

Искам да ви кажа – християнството не е просто едно морализаторство, което говори хубави и красиви неща, които обаче ние нямаме сила да приложим на практика нито като отделни личности нито като общество без значение колко усилия полагаме. Ние сме се превърнали в хора, които (макар и неясно) виждат как трябва да се живее, но не могат да живеят по този начин. Но Бог отказва да ни остави в това положение. В лицето на Исус Христос Бог става човек, става като нас, за да ни направи като Себе Си. Той ни показва как трябва да живеем, Той също така ни дава сила да живеем по този начин. Той ни прави хора каквито знаем, че трябва да бъдем, каквито искаме да бъдем, но каквито поради своя грях не можем да бъдем. Библията нарича това новородение – влизане в един нов живот, който можем по нов начин понеже Бог ни прави способни на това.

В този смисъл християнството означава да станем още веднъж хора на Бога – хора, които разбират, че са живели без Него и противно на Него и молят за прошка; хора, които сега желаят да живеят така както Той иска понеже разбират, че Той иска най-доброто за тях; хора, които нямат сила да живеят по този начин, но очакват и получават от Бога тази сила; и накрая хора, които не пазят този нов живот за себе си, но го споделят с другите, чрез своите думи и чрез своя живот.

Това означава да бъдеш християнин.